

Menšinové stanovisko k
Stanovisku Výboru pre rodovú rovnosť
Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
k spochybňovaniu princípov rodovej rovnosti

Ako člen Výboru pre rodovú rovnosť zaujímam menšinové stanovisko z dôvodu, že som spoluzodpovedný a mi záleží na kvalitných výstupoch tohto orgánu, ktorý pripravuje podklady pre kvalifikované rozhodovanie Vlády SR:

1. Mrzí ma situácia, ktorá viedla k vzniku tohto dokumentu. Treba uskutočniť analýzu príčin a až potom písať dokumenty, ktoré sa vlastne sťažujú na to, že rodová rovnosť na Slovensku má problémy. Výsledkom je, že obyvatelia vnímajú výsledky snaženia, ktoré sa necitlivo presadzujú, ako útok na tradičné hodnoty. Necitlivý prístup vedie k tomu, že problematika je braná ako presadzovanie ideológie z moci Bruselu. Spôsoby, ktorých som svedkom v poslednej dobe skutočne dávajú za pravdu tým, ktorí už nevidia odbornú problematiku, ale jej zideologizovanie. Sťažuje to dôveru obyvateľov v koncept EÚ, ktorý začína mať čím ďalej, tým viac odporcov. Nie som si istý, či si dostatočne uvedomujeme našu zodpovednosť za vývoj. Na koniec, potvrdzujú to medzinárodné porovnaniaⁱ, kde zaujímame smutné miesto medzi poslednými v EÚ, ale aj vo svete.
2. Analýza skutkového stavu chýba. Metodologicky sa treba riadiť dostupnými, dnes už overenými metódamiⁱⁱ. Pre upokojenie situácie navrhujem vykonávať analýzu s relevantnými stakeholdrami a tak využiť možnosť získať ich pre podporu.
3. **Stratégia rovnosti žien a mužov 2010 – 2015** (pozor, doslovne rovnosti žien a mužov!) identifikuje priestor na stimulovanie, zmenu a dosiahnutie pokroku v 6 prioritných oblastiach:
 - a. Rovnaká ekonomická nezávislosť;
 - b. Rovnaká mzda;
 - c. Rovnosť pri rozhodovaní;
 - d. Ukončenie násilia založenom na základe rodu (pohlavia);
 - e. Externé akcie (mimo územia EÚ);
 - f. Horizontálne prepojenia.

Má sa zdôrazniť súčasné riešenie problémov oboch pohlaví so zohľadnením špecifických potrieb. **Striktné rodové úlohy** môžu obmedzovať možnosť voľby jednotlivcov a brzdiť potenciál žien i mužov. Preto podpora **nediskriminujúcich rodových úloh** vo všetkých oblastiach života, ako je vzdelanie, výber profesie, zamestnanie a šport, predstavuje zásadný príspevok k rodovej rovnosti. Na dosiahnutie rodovej rovnosti je potrebné získať aktívnu účasť, podporu a zapojenie **mužov**. Príslušné opatrenia by sa tiež mali zaoberať rodovou nerovnováhou v určitých oblastiach, ktorá postihuje chlapcov/mužov, kam patrí miera gramotnosti, predčasné ukončenie školskej dochádzky a ochrana zdravia pri práci.ⁱⁱⁱ

4. Medzi príčinami je vidieť nárast prudkého odporu obyvateľstva. Namiesto toho, aby sa v pokojne diskutovalo, každý, kto má iný názor ako „oficiálny“ je označený za nepriateľa. Týmto stanoviskom sa sám vystavujem tomuto riziku, nielen ako „nepriateľ“, ale aj „kolaborant“. Ako prezentačný príklad uvediem rozdelenie organizácií medzi „kresťanské“ a iné bez uvedenia kritérií zaradenia medzi „kresťanské“, ale aj bez ochoty vysvetliť prečo a s akým úmyslom došlo k takémuto deleniu v podkladoch k Stratégii ľudských práv^{iv}. Jediné vysvetlenie, ktoré je uvedené,

že pre veľký počet „kresťanských organizácií“ neprišlo k hlasovaniu. Teda príklad nedemokratického postupu, alebo strach z toho, že sa neprijmú niektoré navrhované riešenia? Ak organizácia, ktorú viem, bola označená ako „kresťanská“ (čo som samozrejme nezistil napriek tomu, že som sa pokúsil informovať podľa zákona 211/2000 Z.z.⁴⁾, tak po tomto zistení musím protestovať. Klub mnohohodných rodín je členom mnohých medzinárodných organizácií, pričom ani jedna nie je „kresťanská“. Sme členmi **pro rodinne** orientovaných organizácií, ako lídra uvádzam COFACE. Nečudujme sa, že tento krok triedenia a tým aj označovania občianska spoločnosť vníma veľmi citlivo a sa dožaduje zmeny postoja štátu. Štátu preto, lebo sú jeho občania a svoje aktivity na jeho budovaní vykonávajú legitímne ako členovia občianskej spoločnosti. Teda namiesto toho, aby vláda, teda aj my sme pozitívne vnímali záujem vlastných občanov, tak sa sťažujeme. Žiaľ neopodstatnene a prejavujeme tak našu nekompetenciu.

5. Princípy rodovej rovnosti / rovnosti príležitostí zahŕňajú problematiky, ktoré Výbor rieši len okrajovo a zameriava sa najmä na oblasti, ktoré spadajú do veľkej miery do kompetencie iných orgánov. Výsledkom toho je odmietnutie dvoch uznesení Výboru z januára tohto roku Radou vlády z dôvodu prekročenia kompetencií a následného zastavenia diskusie.
6. Nejednoznačnosť používanej terminológie pri práci Výboru vedie k vážnemu znepokojeniu verejnosti, ktorá je mimoriadne senzitívna po niektorých negatívnych skúsenostiach, či už alibizmu voči násiliu v rodinách (týrané, prípadne mŕtve deti), nezájmu štátu a jeho orgánov o odstraňovanie násilia (neinštitucionalizovaná pomoc obetiam násilia napr. právna pomoc a ochrana, nedostatočná prevencia, nedostatočná ochrana pred sexuálnym násilím najmä voči deťom a pod.). Spoločnosť má pocit, že bola podvedená a že nejasné definície v oficiálnych dokumentoch dávajú priestor na ďalšie podvody a korupciu.
7. Označovanie určitej časti verejnosti, že nie je tolerantná, dokonca predstaviteľmi vlády (väčšinou síce ako súkromné osoby). Štátny úradník musí byť tolerantný a nesmie ani ako verejná osoba, ani ako súkromná osoba vyjadrovať svoje názory spôsobom, ktorý nie je adekvátny. Viem z vlastnej praxe štátneho úradníka, keď som mal v referáte mimoriadne brizantnú tému, že som mal ťažkú pozíciu. Preto chápem každého, kto príde domov unavený a nevie zaspáť a sa cíti v koncoch. Štátny úradník sa nesmie za žiadnych okolností nechať vmanévrovať do situácie, že verejnosť vidí, že sa obáva, alebo sa na neho vytvára enormný tlak. Ako príklad uvediem vystúpenia pána ministra Lajčáka, že dostáva veľké množstvo výhražných mailov. Vôbec si pri tom nedal námahu, aby zistil, odkiaľ a najmä prečo dostáva tieto maily, ale na verejnosti podsúva spojenie so všetkými občanmi, ktorí nezdediajú jeho názor na ľudské práva. Dôvod je jednoduchý – náš východný bývalý spojenec potrebuje vniesť ku nám nepokoj. Tak sa šíria kadejaké nezmysly, ako tzv. juvenilná justícia, fámy o desiatkach tisícov odoberaných detí. Po tom, ako sa dostanú na verejnosť informácie, že nie sú dostatočne sledované adopcie do zahraničia (Taliansko), alebo štát sa dostatočne nezastane vlastných občanov pri odoberaní detí z rodiny v cudzom štáte (Spojené Kráľovstvo) sú fámy potvrdené. Reakciu občanov poznáte a nesmiete sa jej čudovať a ju odsudzovať.
8. Mýlenie si problematiky rodovej rovnosti / rovnosti príležitosti verejnosťou je prirodzeným dôsledkom nejasného správania sa Výboru a jeho vyjadrení ohľadom LGBTI problematiky. Historicky sa Výbor zaoberal aj touto problematikou, ktorá je po odčlenení predmetom iného výboru sídliaceho na inom ministerstve. Napriek tomu sa niektorí členovia angažujú v tejto problematike nie len na verejnosti, čím vzniká dojem, že predmetom Výboru pre rodovú rovnosť je aj problematika LGBTI. Napríklad na poslednom zasadnutí Výboru bola vznesená pripomienka

voči spomínaniu LGBTI osôb v stanovisku Výboru, napriek tomu ju tam výbor ponechal. Tým je veľmi sťažená, ak nie až znemožnená práca v praxi.

9. Počas krízy verejnosť oveľa viac vníma finančnú otázku. Kladie otázku, prečo bolo vládou podporené vydanie Jogjakartských princípov, ktoré síce sú zaujímavé a inšpiratívne, ale postrádajúce akúkoľvek oporu rozhodujúcich medzinárodných organizácií a dokumentov. Podobne je vnímaná aj dotácia 15 000€ na vydanie príručky na sexuálnu výchovu, ktorá nerešpektuje právo rodičov na výchovu podľa Všeobecnej deklarácie ľudských práv z roku 1948. Kauza vydania alebo nevydania je dlhoročný problém. Usudzujúc podľa problémov spojených s vydaním bude použitie príručky nanajvyš otáznе. Podobne obyvateľstvo začína citlivo reagovať na aktivity rôznych „dobrovoľníkov“ a „odborníkov“, ktorí prichádzajú vyučovať na školy to, o čom rodičia nie sú informovaní. Viem, že toto nie je v kompetencii Výboru pre rodovú rovnosť, ale pre nedostatočnú, prípadne nekvalitnú prácu je to všetko spájané s činnosťou Výboru. Ako eklatantný príklad nekvalitnej práce toho, čo už patrí do sféry Výboru pre rodovú rovnosť uvádzam súťaž o aktívnu ženu (pod rôznymi názvami) organizovanými **centrami pre rodovú rovnosť** po celej republike. Niektoré kraje sú aktívne, iné neaktualizovali svoje stránky dlhšiu dobu. Len dva kraje **oceňujú ženy matky!!!** Sťažujeme sa na sklenený strop, nevytárame ho práve vlastnými postojmi práve my? Predsa väčšina žien je, alebo chce byť matkami.
10. Situácia na Slovensku rozhodne nezodpovedá všeobecnej požiadavke vyvážene sa zaoberať problematikou a vzťahmi medzi ženami a mužmi. Rovnosť je jedna z piatich hodnôt, na ktorých je Únia založená. Únia má povinnosť usilovať o rovnosť žien a mužov v rámci všetkých svojich činností^{vi}. Táto rovnosť je stanovená v Charte základných práv^{vii}, ktorou sa zároveň zakazuje diskriminácia na základe pohlavia.
11. Výbor zbytočne podlieha rôznym ideologickým sporom, výsledkom je napr. dokument, ktorým sa musí obhajovať sám a svoju existenciu. Pokiaľ by sa viac venoval problémom, ktorým sa odporúča venovať Komisia, ako napr.:
 - podporovať podnikanie a samostatnú zárobkovú činnosť žien;
 - skúmať zostávajúce rozdiely v nárokoch na **dovolenku z rodinných dôvodov**, najmä na otcovskú dovolenku a dovolenku pri starostlivosti o osoby, a možnosti, ako ich odstrániť^{viii};
 - podávať správy o činnosti členských štátov, pokiaľ ide o **zariadenia starostlivosti o deti**; by spolupráca s obyvateľstvom bola na úplne inej úrovni.
12. V záujme zlepšenia postavenia žien a podporu rodovej rovnosti, by sa malo venovať viac pozornosti tomu, ako sú muži podieľajú na dosiahnutí rovnosti, ako aj pozitívny vplyv rodovej rovnosti pre mužov a pre blaho spoločnosti ako celku.^{ix} Jedným z faktorov, ktoré sa identifikovali ako ohrozenie dôvery mužov zapojiť sa do problematiky rodovej rovnosti je nedostatok pozitívnych mužských vzorov v spoločnosti a médiách. Okrem toho sú obavy, že zapojenie mužov v stratégiách rovnosti mužov a žien môžu sťažiť postavenie žien pôsobia ako ďalšia prekážka.
13. Ženy a muži zažívajú chudobu a sociálne vylúčenie stále pomerne odlišným spôsobom. U žien je riziko chudoby väčšie, najmä v prípade matiek samoživiteliek a starších žien, kde sa pôvodné rozdiely v platoch stanú „rozdielmi v dôchodkoch“. Prekážky zamestnanosti sa tiež odrážajú vo vyššom počte osôb, ktoré nevykonávajú žiadnu činnosť, a vo vyššej dlhodobej nezamestnanosti. Okrem toho sú rodové rozdiely v znevýhodnených skupinách (t.j. migrujúcich pracovníkov, osôb s postihnutím a starších osôb) omnoho väčšie a ženám spôsobujú mnoho problémov. Aby mali ženy pri odchode do dôchodku k dispozícii primerané finančné prostriedky, je potrebné presadzovať politiku aktívneho starnutia a špecifické opatrenia v oblasti dôchodkov.^x
14. Podráždenosť obyvateľstva súvisí aj s hospodárskou krízou. Ako sa ukazuje, tak úzko je prepojená s morálnou krízou. Synergický účinok má všeobecné financovanie sociálnej oblasti, najmä rodinnej politiky, ktoré je násobne nižšie ako v iných štátoch EÚ. Výsledkom nie je len nespokojnosť, ale aj reálne prejavy zníženia pôrodnosti hlboko pod záchovnú hodnotu znásobené

masovým odchodom mladej generácie do zahraničia. O tom neexistujú seriózne štatistické údaje, preto aj akékoľvek stratégie sú postavené len na hrubých predpokladoch a interpolácii, ale nie na seriózných štatistických údajoch.

15. Medzi pripomienkami som upozornil, že Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019 (ďalej NAP) prejedukuje výsledok procesu ratifikácie Istanbulskeho Dohovoru, lebo nestačí jeho prijatie Slovenskou republikou, ale potrebný je súhlas 10 krajín na to, aby vôbec platil (do teraz ho ratifikovalo 5 krajín). Dohovor nadobudne platnosť po ratifikácii desiatimi krajinami, pričom osem z nich musia byť členskými štátmi Rady Európy. Doposiaľ ho podpísalo 26 krajín, z ktorých päť ho aj ratifikovalo (ale len dve z nich sú členskými štátmi EÚ).
16. Násilie je treba chápať holisticky a nie tak ako je predstavené v NAP. Tým sa vystavujeme následným problémom, lebo nerešpektujeme dokumenty týkajúce sa násilia^{xi}. Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilia na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu (Istanburský dohovor) bol sprístupnený na podpis v Istanbule 11. mája 2011. Ide o prvý európsky právny nástroj na vytvorenie komplexného právneho rámca na ochranu žien pred všetkými formami násilia. Treba si uvedomiť, že dohovor sa nevzťahuje len na ženy^{xii}. Strany dohovoru sú nabádané (Komisia dala vysvetlenie, že ženy sú uvedené ako príklad skupiny najviac ohrozenej, ale výslovne menuje aj ostatných), aby jeho ochranný rámec uplatňovali aj na deti, mužov a staršie osoby, ktoré sú vystavené domácejmu násiliu^{xiii}. NAP už v nadpise nerešpektuje túto skutočnosť.
17. Akčný plán na vykonávanie Štokholmskeho programu^{xiv} kladie dôraz na ochranu obetí trestných činov vrátane žien, ktoré sa stali obeťami násilia alebo mrzačenia pohlavných orgánov, a predkladá ucelenú stratégiu EÚ pre boj s násilím založeným na rodovej príslušnosti. Teda je z čoho čerpať. NAP podľa toho neobsahuje celé časti spoločného programu EÚ.
18. Charte žien predpokladá, v rámci príslušných právomocí, zavedenie uceleného a účinného rámca opatrení na boj proti násiliu založenému na rodovej príslušnosti a ďalšie opatrenia, napríklad v oblasti trestného práva. Tieto opatrenia, ani pomoc obetiam násilia NAP nespomína.
19. Rozsiahly program DAPHNE o boji s násilím, ktorý bol v poslednej dobe rozšírený aj na ostatné rizikové skupiny okrem žien, ako deti, starí ľudia, postihutí a muži tak isto NAP neobsahuje.
20. Okrem toho NAP nemá zabezpečené financovanie na celé obdobie (5 rokov), navyš je financované krajinou mimo EÚ. Okrem toho koordináciu má prevziať neštátna organizácia vzniknutá na základe projektu (tým nie je zaručená jej nezávislosť) s nedostatočnou supervíziou a financovaním napojeným na štátny rozpočet.
21. NAP nerieši otázky sociálneho násilia, prípadne zo strany štátu. Závažné dôsledky vyplývajúce z **diskriminácie na základe dvoch alebo viacerých dôvodov**, napríklad na základe veku a pohlavia v prípade starších žien hľadajúcich zamestnanie, je potrebné riešiť v rámci vykonávania príslušných právnych predpisov a právnych aktov, ktoré poskytujú ochranu pred diskrimináciou.^{xv}
22. Z týchto dôvodov som sa nezúčastnil oficiálneho pripomienkového konania, lebo keby bola vôľa, tak by sa moje pripomienky ako kvalifikované akceptovali už v internom pripomienkovaní. Podotýkam, že interné pripomienkovanie považujem za správny krok a ďakujem vedeniu Odboru rodovej rovnosti zaň.

Ako je zrejmé, nespochybňujem otázky rodovej rovnosti / rovnosti príležitosti, ani prijaté záväzky Slovenskou republikou. Naopak, aktívne sa podieľam na ich tvorbe tak, ako málokto zo Slovenska. Napr. som pracoval ako dobrovoľník na príprave dokumentu na ochranu tehotných a dojčiacich žien (Estrela report)^{xvi} v Komisiu EÚ, Výborom pre zamestnanosť a sociálne veci. Mám rozsiahlu publikačnú činnosť. Pôsobím ako konzultatívny expert pre DESA UN a iné organizácie. Som v predstavenstve (viceprezident) organizácie, ktorá sa zaoberá neplatenou prácou v rodinách (feministická téma), ktorá je napr. členom Social Platform a European Womens Lobby. Bol som prizvaný k príprave medzinárodného roku rodiny, ktorý bude v 2014. Som jedným zo spoluautorov **Vyhlásenia občianskej spoločnosti k 20. výročiu Medzinárodného roku rodín**^{xvii}. Som aktívnym členom význačných strešných organizácií, či už európskych, alebo medzinárodných činných v rodinnej politike, ktorých cieľom je dosiahnuť čo najväčšiu spravodlivosť v rodovej rovnosti / rovnosti

príležitosti. Je to eliminácia feminizácie chudoby, pauperizácia tých, čo sa rozhodnú mať deti, teda bazálnych entít obsiahnutých napr. v **Zmluve o Európskej únii** (tzv. Lisabonskej zmluve), čl. 8, ktorý hovorí, že *“vo všetkých svojich činnostiach sa Únia zameriava na odstránenie nerovností a podporu rovnoprávnosti medzi mužmi a ženami.”*

Bratislava, 26.10.2013

Ing. Stanislav Trnovec, CSc. SE
Klub mnohohodetných rodín
Club of Large Families
Lichardova 16
81103 Bratislava

ⁱ GENDER EQUALITY INDEX v EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY Annual Work Programme 2012
http://eige.europa.eu/sites/default/files/EIGE-Annual-Work-Programme-2012_en.pdf

ⁱⁱ Gender Equality Index – Country Profiles ISBN 978-92-9218-311-0 doi:10. 2839/99105 a Gender Equality Index Report ISBN: 978-92-9218-312-7 doi:10.2839/9948

ⁱⁱⁱ KOM(2010) 491

^{iv} http://www.radavladylp.gov.sk/data/files/3930_zapis-z-workshopov-vypracovany-oz-pdcs.pdf

^v Vid' list KMR z 7.9.2013

^{vi} Články 2 a 3 ZEÚ, článok 8 ZFEÚ

^{vii} Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 1, článok 23

^{viii} podľa článku 154 ZFEÚ prebehnú ohľadom ďalších opatrení konzultácie so sociálnymi partnermi;

^{ix} Council Conclusions on Men and Gender Equality', 1 December 2006,

http://www.eu2006.fi/NEWS_AND_DOCUMENTS/CONCLUSIONS/VKO48/EN_GB/1164987131570/_FILES/76348606395122256/DEFAULT/91959.PDF

^x Stratégia rovnosti žien a mužov 2010-2015 OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

^{xi} napr. platná a záväzná SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012

^{xii} <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+OQ+O-2013-000083+0+DOC+XML+V0//SK>

^{xiii} <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20131008&secondRef=ITEM-015&language=SK>

^{xiv} KOM (2010) 171

^{xv} KOM(2010) 491

^{xvi} DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Council Directive 92/85/EEC on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health at work of pregnant workers and workers who have recently given birth or are breastfeeding a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Council Directive 92/85/EEC on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health at work of pregnant workers and workers who have recently given birth or are breastfeeding

^{xvii} www.family2014.org a <http://trnovec.blog.sme.sk/clanok.asp?cl=319627&bk=4583#ixzz2eAkMgre5>